

Mahkeme gözlem raporu

Baro Başkanı Tahir Elçi suikastı davası

15 Haziran 2022 tarihindeki 5. duruşma

İçindekiler

1.	Duruşmanın arka planı	2
1.1	Baro Başkanı Tahir Elçi	2
1.2	Baro Başkanı Tahir Elçi'nin ölümünün meydana geldiği koşullar	2
1.2.1	Sokağa çıkma yasağı dönemi	2
1.2.2	Sonun başlangıcı: CNN Türk'te yayınlanan program ve tehditler.....	3
1.2.3	Tahir Elçi Cinayeti	4
1.3	Soruşturma ve ilk duruşmalar.....	4
1.3.1	Soruşturma aşaması.....	4
1.3.2	Duruşma aşaması: ilk dört duruşma	6
2.	Duruşmanın 15 Haziran 2022 tarihindeki seyri.....	6
2.1	Dört sanığın kısaca ifadelerinin alınması	
2.2	Çeşitli davacı tarafları temsil eden yirmi üç avukat tarafından yöneltilen sorular	
2.3	Diyarbakır Baro Başkanının konuşması	
2.4	Diğer avukatların konuşmaları	
2.5	Savcının hitabı ve mahkeme heyetinin mülâhazası	
3.	Dava ve duruşmanın eleştirel analizi.....	11
4.	Tavsiyeler	11
5.	Duruşma sonrasındaki gelişmeler.....	12

1. Duruşmanın arka planı

1.1 Baro Başkanı Tahir Elçi

Tahir Elçi 1966 yılında Türkiye'nin Cizre şehrinde doğdu.

Türk Jandarma İstihbarat Teşkilatı (JİTEM) ve benzeri kurumlar tarafından gerçekleştirilen ağır insan hakları ihlalleri (işkence fiilleri, yargısız ve keyfi infazlar, bombalanan veya yakılan köyler) ile ilgili çok sayıda davayı avukat olarak ele almış ve savunmuş olmasıyla tanınmaktadır.

Tahir Elçi'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden (AİHM) bu ağır ihlâli kınayan bir karar aldırıldığı¹ ve üst düzey askeri yetkililer hakkında soruşturma başlatılmasını sağladığı, 1994 yılında Koçağılı ve Kuşkonar (Şırnak ili) köylerinde Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından gerçekleştirilen hava saldırısı sonrasında 38 sivilin ölümüyle ilgili dava buna bir örnektir.

1993 yılında avukatlık mesleğini icra ettiği için gözaltına alınmış-ve Diyarbakır'daki JİTEM merkezinde 18 gün boyunca işkence görmüştür. Bu soruşturma sonucunda kendisine karşı bir dava açılmıştır. Bu konuda AİHM'e başvurusu, meslekî faaliyetleri nedeniyle maruz kaldığı özgürlükten mahrum bırakma ve işkence nedeniyle Türkiye'nin mahkûm edildiği meşhur karara yol açmıştır².

Tahir Elçi 2012 yılında Diyarbakır Barosu Başkanı seçilmiştir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde insan hakları savunucusu olarak da faaliyet göstermiş ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Bilim Kurulu, Avrupa Hukukçular Birliği, İnsan Hakları Gündemi Derneği ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi gibi çeşitli insan hakları kuruluşlarının kurucularından ve gönüllülerinden biri olmuştur.

Tahir Elçi, Türkiye'deki Kürt çözüm süreci (barış süreci) ve başta Diyarbakır olmak üzere Kürt bölgesinde yaşayan halkın hakları gibi toplumsal konularda ulusal, uluslararası ve sivil toplum kuruluşlarıyla sık sık işbirliği yapmıştır.

2015 yılında Sosyal Demokrasi Vakfının İnsan Hakları, Demokrasi, Barış ve Dayanışma Ödülü, Hrant Dink Vakfı Uluslararası Hrant Dink Ödülü, Diyarbakır Tabip Odası Barış, Dostluk ve Demokrasi Ödülü, 2016 yılında Avrupa Barolar ve Hukuk Dernekleri Konseyi (CCBE) İnsan Hakları Ödülü, 2018 yılında Türkiye Barolar ve Hukuk Dernekleri Birliği İnsan Hakları Onursal Ödülü ve 2020 yılında Paris Barosu Onursal Üyesi unvanını almıştır.

1.2 Baro Başkanı Tahir Elçi'nin ölümünün meydana geldiği koşullar

1.2.1 Sokağa çıkma yasağı dönemi

Kürt meselesine ilişkin olarak 2013 baharında başlayan ve kamuoyunda "çözüm süreci" olarak bilinen barış sürecinin sona ermesinin ardından Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde büyük çatışmalar patlak vermiş ve başta Sur, Silopi ve Cizre olmak üzere Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda süresiz sokağa çıkma yasakları ilân edilmiştir.

¹ AİHM, *Benzer ve Diğerleri-Türkiye* (No. 23502/06), 12.11.2013.

² AİHM, *Elçi ve Diğerleri-Türkiye* (No. 23145/93 ve 25091/94), 13.11.2003.

Bunun üzerine Tahir Elçi hem devlete hem de PKK'ya seslenerek taraflar arasında ateşkes ve barış çağrısında bulunmuştur. Başkanlığını yaptığı Diyarbakır Barosu üyeleri, 4-12 Eylül 2015 tarihleri arasında Şırnak Valiliği tarafından ilân edilen sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan özgürlük ihlallerini incelemek ve raporlamak üzere Cizre'ye gitmiş ve bu konuda bir dava açılmıştır.

Sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan özgürlük ihlallerini yakından takip eden Tahir Elçi, ölümünden on gün önce Mardin'in Nusaybin ilçesinde vurulan anne Selamet Yeşilmen'in otopsi raporuna ilişkin basına yaptığı açıklamada *"Güneydoğu'daki operasyonlarda özel mühimmat kullanıldığı"*ni ifade etmiştir.

1.2.2 Sonun başlangıcı: CNN Türk'te yayınlanan program ve tehditler

Tahir Elçi, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da meydana gelen ve 100 kişinin ölümüne yol açan bombalı saldırının ardından, o dönemde oldukça gergin bir ortamda, artan terör saldırıları ve Türkiye'deki Kürt çözüm sürecinin geleceğine ilişkin görüşlerini ifade etmek üzere bir dizi canlı TV programına davet edilmiştir.

14 Ekim 2015 tarihinde CNN Türk'te Ahmet Hakan'ın sunduğu "Tarafsız Bölge" programının setine konuk olmuştur. Program Ankara katliamını konu alıyordu ve çeşitli isimlerin katıldığı bir tartışma paneliydi. Levent Gültekin, toplumdaki kutuplaşmaya ilişkin yaptığı açıklamada, Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) diğer partilerle müzakereye yanaşmamasını eleştirdi. MHP'li Uygur Aktan bu eleştiriye, parti üyelerinin *"PKK'yu acımasız bir terör örgütü olarak kınamayan hiç kimseyle görüşmeyeceklerini"* söyleyerek yanıt verdi. *Herkes PKK'yu bir terör örgütü olarak tanımlamalı ve kınamalı ve PKK'yla arasına mesafe koymalıdır. Buna yanaşmayanlar toplumu kutuplaştıranlardır."* Uygur Aktan'a katılmayan Levent Gültekin, *"Kürt sorunu 40 yıldır böyle bir yöntem ve söylemle çözülmedi"* dedi.

Daha sonra Tahir Elçi söz alarak şunları söylemiştir: *"40 yıllık savaş nedeniyle binlerce insan öldü ve şiddetin bu sorunu çözemeyeceğinin anlaşılması, savaşın sona erdirilmesi için bir çözüm sürecinin başlatılmasının yolunu açtı. Elçi ayrıca şunları eklemiştir: "PKK bir terör örgütü değildir. Bazı eylemleri terörist nitelikte olsa da silâhlı bir siyasî harekettir. Belli siyasî talepleri olan ve toplumda çok ciddi bir destek tabanı olan bir siyasî harekettir."*

Bu son açıklama, diğer konukların ve sunucu Ahmet Hakan'ın hiddetlenmesine yol açmış ve Ahmet Hakan bu açıklamayı *"PKK'yu ayrı bir devlet gibi göstererek şiddeti meşrulaştırmak"* olarak değerlendirmiştir. Elçi daha sonra 12 Ekim 2015 tarihinde Haber Türk kanalında yayınlanan "Türkiye'nin Nabzı" adlı başka bir televizyon programında bu sözlerini tekrarlamıştır: *"Silâhi asla bir çözüm olarak görmüyorum ve silâh kullanılmasını reddediyorum. Türk ve Kürt halklarının ilelebet barış içinde bir arada yaşayacağına inanıyorum."*

Bu açıklamaları nedeniyle Tahir Elçi, özellikle sosyal ağlarda şiddetli bir şekilde hedef gösterilmiş ve çok sayıda hakaret ve ölüm tehdidine maruz kalmıştır. Hükümet yanlısı medya tarafından da hedef gösterilmiştir.

23 Ekim 2015 tarihinde, yayından ancak on gün sonra, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı alışılmadık bir süratle iddianame hazırlayarak Tahir Elçi'yi *"basın yoluyla terör örgütü propagandası yapmakla"* suçlamış ve bir buçuk yıldan yedi buçuk yıla kadar hapis cezası talep etmiştir.

1.2.3 Tahir Elçi Cinayeti

Tahir Elçi, 28 Kasım 2015 tarihinde, Cizre, Sur, Silopi ve Nusaybin'deki sokağa çıkma yasakları sırasında yaşanan ağır insan hakları ihlallerine son verilmesi ve çatışmalar sırasında kültürel varlıkların ve mirasın korunması için kamuoyuna çağrıda bulunmak amacıyla düzenlediği basın toplantısı sırasında, Diyarbakır'ın merkez Sur ilçesinde bulunan ve "dört ayaklı" olarak adlandırılan minarenin altında vurularak öldürülmüştür.

O gün, PKK militanları Mahsum Gürkan ve Uğur Yakışır'ın içinde bulunduğu 21 TT 0980 plakalı taksi polis tarafından durdurulmuştu. Militanlar, taksinin önünü kesen polis memurları Ahmet Çiftaslan ve Cengiz Erdur'a ateş açarak karşılık verdi ve polis memurlarını öldürdü.

Silâhlı Mahsum Gürkan ve Uğur Yakışır kaçmaya başladılar ve Tahir Elçi'nin Dört Ayaklı Minare altında basın açıklaması yaptığı Yenikapı Sokağı'na girdiler. Anadolu Ajansı muhabiri Aziz Aslan yaralanmış, Tahir Elçi ise çapraz ateş altında kendisine isabet eden bir kurşun sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

1.3 Soruşturma ve ilk duruşmalar

1.3.1 Soruşturma aşaması

Olay yerinde derhal yapılması gereken olay yeri incelemesi, sözde güvenlik gerekçeleriyle ancak 17 ve 18 Mart 2016 tarihlerinde, yani olaydan birkaç ay sonra yapılabilmektedir.

Her ne kadar savcılar -yine güvenlik gerekçesiyle- aylarca olay yerini ziyaret etmemiş olsalar da olay yeri çok hızlı bir şekilde halka açılmış, olay yerinde adli tıp bulgularının arasında dolaşan ve boş mermi kovanlarını bir el arabasına yükleyen insanların fotoğrafları basında yer almıştır. Dolayısıyla, olay yerindeki delillerin yerleri değiştirilmiş, bir kısmı büyük olasılıkla ortadan kaldırılmış ve kaybolmuştur; ayrıca sahte delillerin yerleştirilmiş olabileceği de göz ardı edilemez. Bu durum Tahir Elçi'yi öldüren merminin bulunmasını, dolayısıyla silâhın ve suç failinin tespit edilmesini imkânsız hâle getirmiştir.

Tahir Elçi'nin vurularak öldürülmesi ânına ilişkin en iyi görüntü, Mardin Kebap Evinde bulunan ve Dört Ayaklı Minare'ye bakan 4 numaralı kameradan elde edilebilirdi. Mardin Kebap Evindeki üç kameradan "dört ayaklı" Minare'ye bakan tek kamera 4 numaralı kameraydı, ancak çalışmayan tek kamera da buydu...

Benzer şekilde, Yenikapı Caddesi'ndeki postanenin suç mahalline bakan 5 numaralı kamerasına ait kayıtlarda olay günü saat 11:34 ilâ 11:51 arasında 17 dakikalık bir kesinti olduğu görülmektedir.

Vurulma ânını gösteren tek kamera kaydı güvenlik güçlerine aitti ve bu kayıta da öldürme anında 13 saniyelik bir kesinti olduğu tespit edilmiştir.

Savunmanın ısrarlı taleplerine rağmen, savcılık tarafından bu konuda kapsamlı bir soruşturma başlatılmamıştır.

O gün yakalanacak kişilerden ilki olan PKK üyesi Mahsum Gürkan'ın 13 Mart 2016'da Sur ilçesindeki bir çatışmada öldürüldüğünü belirtmek gerekir. İkinci sanık Uğur Yakışır ise tutuklanmıştır ve video konferans yöntemiyle duruşmada sorgulanan sanıklardan biridir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma kapsamında çok sayıda tanık ifadesi almıştır. Ancak dört yıl boyunca soruşturma dosyasında iki PKK militanı dışında sadece bir "şüpheli" vardı: daha sonra hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilen taksi şoförü Ahmet Sanlı. Dosyadaki delillere ve

Tahir Elçi'nin ailesinin avukatlarının ısrarlı taleplerine rağmen, bu memurların aynı sokakta, Baro Başkanına yakın bir yerde bulunmalarına ve Tahir Elçi'nin öldürüldüğü çatışma sırasında hiç şüphesiz silâhlarını ateşlemiş olmalarına rağmen, orada bulunan üç polis memurunun ifadeleri, bu konuda daha derin bir soruşturma yapılmadan sadece "tanık" olarak alınmıştır.

Diyarbakır Barosu Tahir Elçi Araştırma Komisyonu, Londra Üniversitesi *Goldsmiths College* bünyesinde faaliyet gösteren *Forensic Architecture (FA)* adlı araştırma kuruluşuna Tahir Elçi cinayetine ilişkin bir rapor hazırlatmış ve bu rapor 13 Aralık 2018 tarihinde yayınlanmıştır. Basın mensupları ve polis tarafından çekilen video görüntülerine, sivillerin ve polis memurlarının ifadelerine ve dosyada yer alan görsel-işitsel materyallere dayanarak hazırlanan raporda aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

"Tahir Elçi, 28 Kasım 2015 tarihinde saat 10:55 sularında, 7,12 saniyelik (07:12) bir zaman diliminde ateşlenen tek bir merminin isabet etmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

Ölümcül atışı iki PKK üyesinin de yapmadığı anlaşılmaktadır.

İncelenen zaman aralığındaki tüm atışlar benzer ses profillerine sahiptir ve uzun menzilli bir silâhın önemli ölçüde farklı bir mesafeden ateşlendiğine dair işitsel bir kanıt yoktur.

Üç polis memuru da Elçi'ye doğrudan ateş hattında bulunuyordu ve birkaç kez şarjör değiştirdikleri görülmektedir. Soruşturmada olay yerinde bulunan polis memurlarından hangisinin Elçi'nin ölümünden sorumlu olduğu belirlenememiş olmakla birlikte, bu polis memurlarının en muhtemel şüpheliler olduğu belirtilmiştir. Soruşturmada, ölümcül atışın Elçi'yi vurma niyetiyle yapıp yapılmadığı tespit edilmemiştir."

FA'nın örgüt militanlarının Tahir Elçi'nin ölümünden sorumlu tutulamayacağı yönündeki raporunun ardından, 9 Ocak 2020 tarihinde polis memuru Sinan Tabur, 10 Ocak 2020 tarihinde ise polis memurları Fuat Tan ve Mesut Sevgi, olaydan dört yıl sonra ilk kez "şüpheli" sıfatıyla ifade vermişlerdir.

Davacıların avukatları cinayetin kesin koşullarının açıklığa kavuşturulması için çok sayıda talepte bulunmuş, ancak bunların büyük bir bölümü karşılanmamıştır.

Tahir Elçi'nin ölüm koşullarıyla ilgili şüphelerini dile getirenler sadece Elçi ailesinin avukatları ve Diyarbakır Barosu değildir.

Eski Başbakan Ahmet Davutoğlu, Eylül 2021'de şu açıklamayı yapmıştır:

"Bu Tahir Elçi'ye karşı bir suikast planlamasıdır. Hedef bellidir, hedef Türkiye'dir. İkinci ihtimal ise teröristlerin saldırısı sonrası polislerimizin oradaki halkı korumak için ateş açması ve Tahir Elçi'nin çapraz ateş arasında kalmış olmasıdır. Görev süremiz boyunca faili meçhul cinayet kalmayacak."

Tahir Elçi'nin 28 Kasım 2015 tarihinde öldürülmesinden dört yıl altı ay sonra, 20 Mart 2020 tarihinde ölümüne ilişkin bir iddianame tebliğ edildi. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, üç polis Mesut Sevgi, Fuat Tan ve Sinan Tabur hakkında "bilinçli taksirle ölüme neden olmak" suçundan üç yıldan dokuz yıla kadar hapis cezası, militan Uğur Yakışır hakkında ise "iki polisi öldürmek", "bir polisi öldürmeye teşebbüs etmek" ve "Elçi'yi olası kasıtlı öldürmek" suçlarından üç kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası talep etti.

İddianameden "Elçi'nin üç polis tarafından kazara, Uğur Yakışır tarafından ise kasten öldürüldüğü" anlaşılmaktadır. Ancak, Elçi tek bir kurşunla öldürülmüştür.

1.3.2 Duruşma aşaması: ilk dört duruşma

Davanın ilk duruşması 21 Ekim 2020 tarihinde Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü.

Bu duruşma sorunsuz geçmedi. Mahkeme heyeti, davacı tarafların tüm taleplerini reddetti ve Tahir Elçi'nin eşi Türkân Elçi'yi ve avukatlarını duruşma salonundan çıkarmakla tehdit ederek redd-i hâkim talebinde bulunulmasına neden oldu. Mahkemenin tutumu ikinci duruşmadan itibaren kısmen değişmiştir.

Bununla birlikte Mahkeme, Tahir Elçi'nin ölümüne ışık tutacak tüm önemli iddiaları reddetmeyi sürdürmüştür.

Mahkeme, 12 Ocak 2022 tarihinde yapılan dördüncü duruşmada, tanıkların SEGBİS video konferans sistemi yerine yüz yüze dinlenilmesi taleplerini ve en iyi ihtimalle bu olayda büyük ihmâli bulunan istihbarat görevlileri ile kameralardan sorumlu memurların dinlenilmesi taleplerini reddetti.

Ek soruşturma talepleriyle ilgili olarak, dosyada biri info@adalet.gov.tr adresine gönderilen 8 Ocak 2016 tarihli, diğeri ise cigm@adalet.gov.tr e-posta adresine gönderilen 27 Ocak 2016 tarihli olmak üzere iki e-posta bulunduğu hatırlatılmalıdır. Görünüşte farklı kişiler tarafından gönderilmiş olan bu iki e-posta mesajında şu gibi net bilgiler mevcuttu: "*Eylemi gerçekleştiren terörist bir yıldır teknik takip altındaydı. Ve kim tarafından? İstihbarat birimleri tarafından. Yani bu adamın ne yiyip içtiğini bile biliyorlardı. Bu terörist eylemden bir gün önce hastane önünde bir saldırı düzenlemişti. Ertesi gün de Sur'daki eylemi gerçekleştirdi... İstihbarat ekipleri teröristin aracını 8 km boyunca takip etti. İstihbarat ekibi Elçi'yi de takip ediyordu. (...) En çok merak edilen şey, arabada bir teröristin bulunduğu konusunda polise neden bilgi vermediğidir.*"

Bilgi sahibi kişilerden gelen bu tür mesajların varlığına rağmen, Mahkeme bu mektupların gerçek olup olmadıklarının teyidi ve bu ihbarların araştırılması yönündeki tüm talepleri de reddetmiştir.

Son olarak, Mahkeme, tanık ifadelerine göre "*cinayetin faileri hakkında yalan beyanda bulunmaları için kendilerine baskı yapan ve tehdit eden*", daha önce yargılamadan sorumlu savcı Kenan Karaca'nın dinlenilmesi taleplerini sistematik olarak reddetmiştir.

2. Duruşmanın 15 Haziran 2022 tarihindeki seyri

Duruşmadan bir gün önce bir heyet üyesi, Diyarbakır Barosu Başkanı, Başkan Yardımcısı ve bazı Yönetim Kurulu üyeleriyle verimli bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Duruşma öncesinde Mahkeme'ye yakın bir otelde düzenlenen çalışma kahvaltısı, heyetin Türkiye'nin dört bir yanından gelen tüm davacı taraf avukatlarıyla tanışmasına imkân sağlamıştır.

Bu vesileyle OIAD'ın uzun süredir gözlemlediği ÖHD davasında yargılanan avukat meslektaşımız Ramazan DEMİR ile biraraya gelme fırsatı bulduk.

Saat 09.45 sularında adliyeye ulaşılmıştır. Sivil giyimli kişiler Adliye girişinin hemen önünde cep telefonuyla adliyeye gelenleri videoya çekiyordu.

Çok sayıda gazetecinin yanı sıra yoğun bir polis mevcudiyeti söz konusuydu.

Çantalarımız metal detektöründen geçirilmesine rağmen- avukatlar geleneksel olarak bundan muaftır- kimliklerimiz beyan edildikten sonra binaya zorlanmadan girdik, çünkü Diyarbakır Barosu Başkanı ve

bir grup müdafî arkadaşımız gelişimizi önceden organize etmiş, durumumuzu ve duruşmaya erişim taleplerimizi bize refakat eden görevlilere bildirmişlerdi.

Bodrum katında bulunan, modern, klimalı, video-izleme cihazları ve büyük ekranlarla donatılmış mahkeme salonu kalabalıktı ancak birçok cüppeli meslektaşımızın ve orada bulunan birkaç diplomatın oturmasına yetecek kadar koltuk vardı. İçmek isteyen herkese şişelerle su da dağıtıldı.

Kendimizi hâkimlere ve savcıya tanıtmamız gerekip gerekmediğini sorduk. Avukatlar bize onlarla (yabancı veya yerli avukatlarla) konuşmamamız gerektiğini, zira bunun yanlış yorumlanabileceğini söylediler.

Duruşma planlandığı gibi saat onda başladı.

Mahkeme heyeti üç yargıçtan oluşuyordu: bir başkan ve iki hâkim, hepsi de bu büyüklükte ve önemde bir dava için çok gençti. Davacı avukatlarından biri daha sonra bize, mahkeme başkanının kırk yaşlarında olduğunu, diğer iki hâkimin ise henüz otuz yaşında bile olmadığını ve karar verme konusunda kesinlikle bir ağırlık taşımadıklarını açıklayacaktı.

Duruşma için bize net bir program verilmemiş olduğu için- Baro Başkanı'nın kendisi de bunu bize kesin bir şekilde veremedi- duruşma aşağıda belirtilen aşamaları izledi ancak zaman zaman biraz kopuk gerçekleşti:

2.1 Dört sanığın kısaca ifadelerinin alınması

Uğur Yakışır

Tutuklu bulunduğu mekândan video konferans yoluyla ifadesi alınan eski PKK üyesi Uğur Yakışır'a nadiren birkaç soru yöneltildi. Bu sanık öncelikle, Baro Başkanının ölümünden kısa bir süre önce iki polisi öldürdüğünü itiraf etmiştir. Sanık duruşmada, o gün çok fazla ateş edildiği için Baro Başkanı Tahir Elçi'nin ölüm nedeninden emin olmadığını belirtti. Ayrıca, olay yeri görüntülerinde (iki ana şüpheliye ek olarak) başka bir PKK üyesini tanıdığını iddia eden başka bir PKK şüphelisine de atıfta bulunmuştu. Daha fazla ayrıntı vermeden video konferans yoluyla bunu doğruladı.

Fuat Tan

İfade vermek istemedi ve avukatı yoktu.

Sinan Tabur

Üçüncü sanık da avukatı gibi sorulara cevap vermeyi reddetti.

Mesut Sevgi

Sorgulanmadı.

2.2 Çeşitli davacı tarafları temsil eden yirmi üç avukat tarafından yöneltilen sorular

Davacı taraflar (bildiğimiz kadarıyla bu kavram Roma-Germen hukuku ile tam olarak örtüşmese de) şunlardır:

1. Baro Başkanı Tahir Elçi'nin ailesi ve bu arada kendisi de avukat olan dul eşi;
2. Diyarbakır Barosu;
3. Türkiye Barolar Birliği (4. duruşmadan itibaren dâhil olmuştur).

Kâtip 4. duruşmanın tutanaklarını okudu.

Diyarbakır Barosu'ndan, Türkiye Barolar Birliği'nden ve ailenin avukatları ile pek çok baro başkanı sırayla beş ilâ on beş dakikalık sunumlar yaparak soruşturmadaki eksiklikleri dile getirdiler. Aşağıda ayrıntıları verilen çeşitli talepleri enerjik bir şekilde, çoğu zaman Mahkeme heyeti ile Savcılığı sorumlu tutarak dile getirdiler.

Bu raporun okunmasını kolaylaştırmak amacıyla, sadece Diyarbakır Barosu Başkanının konuşması geniş bir şekilde aktarılmış, diğer konuşmalar ve diğer avukatların pek çok talebi özet olarak belirtilmiştir.

2.3 Diyarbakır Baro Başkanının Konuşması

Tahir Elçi'nin ailesi adına değil, davaya taraf olan Diyarbakır Barosu adına söz aldığını hatırlattı.

Diyarbakır Barosu Başkanı, aralarında OIAD üyeleri, Paris ve Cenevre'den avukatların yanı sıra Hollanda, Kanada ve ABD'den gözlemcilerin de olduğu uluslararası gözlemcilerin duruşmada hazır bulunmasını memnuniyetle karşıladığını ifade etti. Diyarbakır Barosu Başkanı, uluslararası hukukçu gözlemcilerin mevcudiyetinin, âdil yargılanmayı güvence altına alan kuralların Mahkeme tarafından gözetilmesi çağrısı olduğunu vurguladı.

Baro Başkanı, duruşmada hazır bulunan kalabalık kitlenin bu davanın önemini ve bu davanın karara bağlanmasında kamuoyunun baroya yardımcı olma arzusunda olduğunu gösterdiğini ifade etti.

Baro Başkanı, eski Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun Elçi'nin ölümünün planlı bir siyasî suikast ya da çapraz ateş sonucunda meydana gelmiş olabileceğini ifade ettiğini belirtti.

Baro Başkanına göre, bu davanın siyasî bir suikast davası, üstelik pek çok insan hakları ihlallerinin bulunduğu bir dosya olduğuna dair hiçbir şüphe yoktu.

Baro Başkanı ayrıca dördüncü ve son duruşmaya dönerek, Mahkemenin avukatların hiçbir talebini kabul etmemesi nedeniyle verilen kararların büyük bir hayal kırıklığı yarattığını söyledi.

Ayrıca, dava açısından en önemli 13 saniyesi kesilmiş olan kamera kaydının bir kopyasının temini ve bilirkişi incelemesinin zorluğu sebebiyle duyduğu öfkeyi dile getirerek böyle bir gecikmenin kabul edilemez olduğunu ifade etti.

Davanın açıkça manipüle edildiğini belirterek bilirkişi incelemesinde böyle bir gecikmenin kabul edilemez olduğunu mahkeme heyetine işaret etti.

Baro Başkanı, dava dosyasındaki deliller ışığında, emniyet güçlerinin, muhtemelen gizli servislerin, PKK üyesi şüphelilerden biriyle görüşmek ve onu Avukat Tahir Elçi'yi öldürdüğünü itiraf etmeye zorlamak üzere cezaevine gittiklerinin de aşikâr olduğunu düşündüğünü ifade etti.

Baro Başkanı, tutuklu şahıs tarafından bu konuda kendisine gönderilen mektubun tamamını okudu.

Bu tutuklu PKK üyesinin mektubunda, Türk gizli servis (MİT) mensuplarının avukat olduklarını söyleyerek kendisini ziyaret odasına çağırdıklarını bildirdiğini hatırlatmak gerekir. Bu şahıs, görüşe çıktığında bu kişiler tarafından sorgulandığını, daha sonra Tahir Elçi cinayetinin faili olduğunu itirafa zorlandığını, itiraf etmemesi durumunda ömür boyu hapis cezasına çarptırılmakla ve avukatlarının da hapse atılmasıyla tehdit edildiğini ifade etmiştir.

Diyarbakır Barosu Başkanı, böyle bir mektuptan sonra davacı taraflara sunulan, yani sanık üç polisten birinin taksirle adam öldürdüğü savının Diyarbakır Barosunu tatmin edemeyeceği kanaatindedir.

Ayrıca, doğrudan suçlanan eski savcıya karşı herhangi bir yaptırım uygulanmamış olmasının da anlaşılmaz olduğunu ifade etti.

Bu mektubun ortaya çıkardığı bu yeni bulgunun mahkeme heyeti tarafından hiçbir şekilde dikkate alınmadığını belirtmek isteriz.

Baro Başkanı'nın talepleri bu şekilde aşağıdaki gibidir:

- Yargıçların bağımsızlığı;
- 59 ana tanığın Mahkeme tarafından dinlenilmesi, böyle bir yargılama için yüz yüze duruşmanın gerekli olduğu;
- Eski PKK üyesine sahte ifade yazdırtan savcının dinlenilmesi;
- Bu eski PKK üyesinin dinlenilmesi;
- Olay yerinde bulunan tüm diğer polis memurlarının dinlenilmesi;
- Çatışma sırasında sorumlu polis âmirinin mahkemeye ifade vermesi;
- Eski Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun mahkemeye ifade vermesi;
- Tıpkı avukat Tahir Elçi gibi istihbarat birimlerinin takibi altında olduğu ifade edilen ve olay yerinde bulunan PKK üyelerine dair e-posta ile gönderilen isimsiz bildirimlere ilişkin titiz soruşturma yürütülmesi ve bu vesileyle bu isimsiz e-posta mesajını yazan kişinin kimliğinin tespiti;
- İstihbarat birimi mensuplarının tanık ifadelerinin alınması;
- İstihbarat dosyasının esas dosyasına eklenmesi (halihazırda dosyada bulunan ancak dosyada bulunmadığı için tamamı okunamayan polis sorgularına atıfta bulunan yaklaşık 50 sayfalık rapora ek olarak).

2.4 Diğer avukatların konuşmaları

Diğer avukatların talep, eleştiri ve konuşmaları şu şekildedir:

- Ailenin ve Diyarbakır Barosu'nun bazı avukatları, kendilerinin de savcı tarafından baskı ve tehditlere maruz bırakıldıklarını belirtmişlerdir; örneğin Avukat Mahsuni Karaman duruşmada, görüntülerin kesildiğini fark ettiğinde soruşturmadan sorumlu savcının kendisini odasına kilitletiğini açıkladı. Avukat Mahsuni Karaman, ancak meslektaşlarının gelerek savcının odasının kapısını kuvvetle vurması sayesinde odadan çıkabilmiştir;
- Avukat, gazeteci ve insan hakları savunucusu Oran Cengiz, suçlanan üç polis memurunun duruşmada fiziksel olarak hazır bulunmaları ve yargıçların meşru iddiaları soruştururken bağımsız davranmaları çağrısında bulundu;
- Avukat Aktar, Savcının dava dosyasındaki belgeleri, özellikle de olay gününe ait polis belge ve kayıtlarını alıkoyduğunu ifade ederek mahkeme heyetinin bu dava dosyasını incelemek için

hiçbir çaba sarf etmediğini, üstelik daha önceki taleplerini büyük ölçüde reddetmiş oldukları için yargıçlara bağımsızlıklarını ortaya koyma çağrısında bulunulduğunu belirtti;

- Türkiye Barolar Birliği avukatı, davacı tarafların para veya tazminat değil, âdil bir yargılama ve tarafsız bir karar istediklerini, zira davacı tarafların intikam peşinde olmadıklarını, çok uzun süren bir davanın sona ermesini istediklerini ifade etti;
- Diğer meslektaşlarımız aslen şu soruları sordular:
 - Özellikle olayın hemen sonrasında olmak üzere herhangi bir olay yeri incelemesi yapılmamıştır; kasten mi yapılmamıştır?
 - Güvenlik kamerası kayıtlarının 12 saniyesi kayıp, bu nasıl mümkün olabilir?
 - Türkiye'de hepsi Tahir Elçi tarafından savunulan beş avukat öldürüldü. Bu gerçekten bir tesadüf müdür?
 - Avukatlara iletilen iddianame nasıl eksik olabiliyor ve avukatlar neden olayların üzerinden 9 yıldan fazla bir süre geçtikten sonra İçişleri Bakanlığı'nın bir raporundan bir anda haberdar oluyorlar?
 - Eğer siz yargıçlar kendinizi baskı altında hissediyorsanız, neden istifa etmiyorsunuz?
 - Olaya karıştığından şüphelenilen polis memurlarının, eğitilmiş ve disiplinli meslek mensuplarının, alınan emirleri rapor etmemesi nasıl açıklanabilir? Böyle bir kusur nasıl izah edilebilir?
- Son olarak, savunmalar, telsiz operatörünün ve olay günü o bölgede güvenlikten sorumlu polis âmirinin dinlenilmesine ilişkin tekrarlanan taleplerle sona erdi.

2.5 Savcının hitabı ve mahkeme heyetinin mülâhazası

Avukatların 23 savunmasının ardından Savcı sessizliğini bozdu ve talepleri arasında aşağıdaki açıklamalara yer verdi:

- Güvenlik kamerası görüntülerinin 12 saniyesine ilişkin bilirkişi raporlarını adlî tıp kurumunun bu raporları hazırlayacak zamanı olmadığı için temin edememiştir.
- Mahkemenin bu aşamada çeşitli tanıkların dinlenilmesini reddetmesini talep ederek video konferans yoluyla ifade alınmasının bir sorun teşkil etmeyeceğini ifade etti.
- Bununla birlikte, İçişleri Bakanlığının talimatıyla yürütülen soruşturmaya ilişkin 23 Haziran 2017 tarihli "soruşturma raporu" eklerinin dava dosyasına dâhil edilmesine itiraz etmedi.

İki saatlik aranın ardından mahkeme heyeti avukatların talepleriyle ilgili şu mülâhazaları ifade etti:

1. Mahkeme, İçişleri Bakanlığı talimatıyla yürütülen soruşturmaya ilişkin 23 Haziran 2017 tarihli "soruşturma raporu" eklerinin dava dosyasına dâhil edilmesi talebini **kabul etmiştir**,
2. Mahkeme, eski Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun bir sonraki duruşmada tanık olarak dinlenilmesini kabul etmiştir.
3. Mahkeme, tanık polislerin ifadelerinin alınması talebini, davanın karara bağlanması bakımından gerekli bulunarak **reddetmiştir**, zira polis memurları Abuzer Türk, Emre Murat Arı, Yunus Emre Bektaş ve Ümit Mardin daha önceki ifadelerinde Tahir Elçi'nin vurulma ânını görmediklerini belirtmişlerdir.

4. Güvenlik kameraları ile ilgili olarak, adli tıp kurumu bilirkişi raporu beklenmektedir.
5. Mahkeme, istihbarat birimlerinin dahilinden bahsedilen e-posta mesajlarını gönderen kişilerin tespit edilmesi talebini, kimlik tespitinin kişinin güvenliğini tehlikeye atabileceği gerekçesiyle reddetmiştir.
6. Mahkeme, soruşturma dosyasında yer alan ihbar mektuplarını e-posta yoluyla gönderdikleri anlaşılan polis memuru Ahmet Soylu (takma isim) ve Aynur Güzel'in mahkeme tarafından ifadelerinin alınmasına ilişkin talebi **reddetmiştir**.

Bir sonraki duruşma 23 Kasım 2022 tarihinde saat 10:00'da yapılacaktır.

3. Dava ve duruşmanın eleştirel analizi

Soruşturma taleplerinin büyük çoğunluğu meşru olmakla birlikte, önceki duruşmalarda olduğu gibi Mahkeme tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeden ya da yüzeysel bir gerekçe gösterilerek (örneğin, bu soruşturmanın görülen davaya sağlayacağı katkılar ve davayla ilintisi açıkça ortada olmasına rağmen, davayla ilgisi olmadığı ileri sürülerek) reddedilmektedir. Örneğin, olay yerinde bulunan polis memurlarının ve polis âmirinin telsiz konuşmaları kayıtlarına erişim talebinin reddinde olduğu gibi.

Usule ilişkin bir diğer sorun, tarafların soruşturma talepleriyle ilgili olarak Mahkeme'nin verdiği kararlara derhal itiraz edememeleridir. Bu durum, usule ilişkin şu külfete yol açmaktadır: aynı talepler her duruşmada yeniden dile getirilmekte, farklı şekilde savunulmakta, ancak her zaman aynı Mahkeme tarafından yeniden değerlendirilmekte ve böylece davayı karara bağlamak için geçen süre sunî olarak uzamaktadır.

Her şeye rağmen, davacı taraflara yardımcı olan, dava dosyasına özellikle teknik yönleriyle çok iyi vâkıf ve soruşturmadaki boşlukların giderilmesi ve gerçeğin ortaya çıkarılması için her seferinde iradelerini ortaya koyan meslektaşlarımızın gayret ve kararlılıklarını selâmlamak isteriz.

4. Tavsiyeler

(Roma'daki OIAD Genel Kurulu'na da katılmış olan) Diyarbakır Barosu Başkanı'nın da memnuniyetle karşıladığı gibi, bizim ve diğer yabancı sivil toplum kuruluşları ya da diplomatik temsilcilik heyetlerinin mevcudiyeti, duruşmada, davacı taraflara destek olan tüm avukatların taleplerini ifade edebildikleri ve soruşturmadaki eksikliklere ve davanın siyasetin etkisi altında görüldüğüne dair eleştirilerini dile getirebildikleri bir tartışma ortamı sağlanması bakımından şarttı.

Meslektaşlarımız, soruşturma taleplerinin büyük bir bölümünün reddedileceğini tahmin etmelerine rağmen bazı ilerlemeler elde edebildiler ve önceki duruşmalara damgasını vuran olayların yaşanmasını engelleyen uluslararası gözlem ve katılım nedeniyle duruşma atmosferinin ilk duruşmalara kıyasla çok büyük ölçüde değiştiğini teyit ettiler. Bu durum aynı zamanda, duruşma günü emniyet güçleri gibi medya da seferber olduğundan, meslektaşlarımızın mahkeme dışında kamuoyuna açıklama yapmalarını da bir ölçüde kolaylaştırdı.

OIAD'ın bu davaya gönüllü ya da üçüncü kişi (*amicus curiae*) olarak müdahil olması mümkün görünmemektedir; bu nedenle gözlemci rolümüzü muhafaza ederek yargılama boyunca ve özellikle de

kamera kayıtlarının adlî incelemesi ve Başbakan'ın ifadesine müracaat gibi önemli gelişmelere sahne olabilecek önümüzdeki duruşmalara katılımımızdan faydalanmak isteyen, son derece cesur bu avukat grubuyla OIAD olarak irtibatımızı sürdürmemiz şarttır.

Bu sebeple, devamlılık sağlayabilmek bakımından heyette yer alan kişilerden bir veya ikisinin bir sonraki duruşmada hazır bulunması gerekecektir.

Duruşma sonrasındaki gelişmeler ve bu tavsiyelerin hazırlanmasına ilişkin aşağıdaki bölüme bakınız.

5. Duruşma sonrasındaki gelişmeler

Eylül 2022'nin sonunda, Diyarbakır Mahkemesi önemli bir geri adım attı: 23 Kasım 2022'deki bir sonraki duruşmada dönemin Başbakanını dinlemeyi kabul etmişken, Savcının talebi üzerine, bu aşamada gerçeğin tespitine katkıda bulunmayacağı için Başbakanın ifadesine müracaat edilmeyeceğini taraflara bildirdi...

Bunun üzerine Diyarbakır Barosu Başkanı, Mahkeme Başkanına ilişkin redd-i hâkim talebinde bulundu.

23 Kasım 2022 bir sonraki duruşma tarihi olarak muhafaza edilmiştir ancak, Mahkeme'nin tarafları dinledikten sonra bu tanığın ifadesine müracaatı gerekli görmüş olmasına rağmen daha sonra keyfî bir şekilde ve özellikle davacı tarafların tanık dinleme hakkı ihlâl edilerek kararından döndüğünü not ediyoruz. Gözlemciler olarak, yargıcın bu süre zarfında yoğun bir baskıya maruz kaldığı ve 15 Haziran 2022 tarihli duruşmada kaydedilen bir arpa boyu ilerlemenin bu nedenle fiilen ortadan kaldırılmış olduğu sonucuna varıyoruz.

Davada bundan sonra ne olacağına dair endişeler daha da artmış durumdadır.

